

GENEL GEREKÇE

Ülkemizde 8 milyon 431 bin 508 özürlü bulunmaktadır. Yüzde 12.3'e karşılık gelen bu oran, bir çok ülkedeki özürlü oranından fazladır.

22.5.2003 tarih ve 4857 sayılı İş Kanununun 30. maddesi ile özürlü, eski hükümlü ve terör mağdurlarının istihdamı amaçlanmıştır.

Aralık 2005 yılı itibarı ile toplam 69 bin 545 özürliiden, 23 bin 317'si bir işe yerleştirilmiş olmakla beraber, daha 24 bin 814 kontenjan bulunmasına rağmen hâlâ 25 bin 859 özürlü iş aramaktadır.

4857 sayılı yasanın 101. maddesinde işverenlere, yükümlölüklerini yerine getirmemeleri halinde çok ağır cezai müeyyideler öngörölmüş olmasına karşın, yüksek miktarda kontenjan açıklarının kapatılmadığı görölmektedir.

Yasaya göre 50 kişiden fazla işçi çalıştıran işyerlerinin özürlü, eski hükümlü ve terör mağduru istihdamı zorunludur. Ancak işverenlerimizin yer yer 50 ve üzeri işçi sayısına çıkmamaya dikkat ettikleri, bazen de kayıt dışına yöneldikleri dikkat çekmektedir. Bu durum hem istihdam artışını engelleyici, hem de kayıt dışını besleyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

En büyük sorunlarımızdan birinin işsizlik, diğ erinin ise kayıt dışı ekonomi olduğu düşünölecek olursa, bu konuya neşter atmanın, özürlü, terör mağdurlarının istihdamı için gerekli olduğu kadar, makro ekonomik hedefler bakımından da bir gereklilik olduğu görölecektir.

Bir türlü akıl erdiremediğimiz ekonomik büyümeye rağmen işsizlik oranlarının azalmamasının nedenleri de kayıt dışı ekonomide yatmaktadır. 2005'in ilk 4 ayında kayıt dışı istihdam yüzde 9,5 artış göstermiştir. Yine TÜİK verilerine göre, 2004 sonu itibarı ile kayıt dışı istihdam oranı yüzde 53'e ulaşmış bulunmaktadır.

Kayıt dışı ekonominin ve kayıt dışı istihdamın tek nedeninin özürlü, eski hükümlü ve terör mağdurlarının istihdamına bağlanamayacağı açıktır. Ancak buna rağmen, istihdam yükünün fevkalade ağır olduğu ülkemizde, işverenin sırtına bir de özürlü, eski hükümlü ve terör mağdurları istihdamı yükünün binmesi, istihdam açısından caydırıcı, kayıt dışılık açısından özendirici ve yönlendirici olabilmektedir.

Bu durumda ya cezaların caydırıcı olmadığından ya da işverenlerin yasada öngörölen özürlü, eski hükümlü ve terör mağduru istihdamı konusunda kolaylaştırıcı bir takım tedbirlerle özendirilmesi gereğinden söz edilebilir.

Özürlü ve terör mağdurlarının istihdamında yaşanan sorunlar ile işgücü piyasasına katılımlarının mütemadiyen düşme eğiliminde olması, bir takım tedbirlerin alınmasını, yasal düzenlemelerin günün koşullarına uyarlanmasını gerekli kılmaktadır.

Bu amaçla, iş kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Bu madde ile 4857 sayılı İş Kanunun 30'uncu maddesi yeniden düzenlenmiştir. Özürlü istihdamı ile terörle mücadele mağdurlarının istihdamı ile ilgili oranlar yeniden belirlenmiştir. Buna göre, özel sektörün özürlü istihdamı % 4 olarak düzenlenmiştir. Önceki düzenlemede bu oran % 3 düzeyindedir. Özürlü istihdamı artırılmış olmasına rağmen, özel sektörün özürlü, terörle mücadele mağdurları ve eski hükümlü yükümlülükleri % 6'dan % 4'e düşürülmüş bulunmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarının özürlü, eski hükümlü ve terörle mücadele mağdurları oranında ise bir değişiklik olmamıştır. Ne var ki, yeni düzenleme ile % 6'lık oran özürlü ve terör mağdurlarından oluşmaktadır.

Madde 2- İşverenin istihdam yükü bu madde ile azaltılmış bulunmaktadır. Yasal yükümlülükler kapsamında ya da kapsam dışında çalıştırılan özürlü işçilerin sigorta primlerinin işveren hissesine düşen meblağının Hazine tarafından karşılanması öngörülmüş olup, aynı zamanda özürlü istihdamı özendirilmiş bulunmaktadır. Bu düzenleme ile, hem özürliülerin daha fazla istihdamına olanak sağlanmış olmakta, hem de işverenin istihdam yükü hafifletilmiş olmaktadır.

Madde 3- Bu madde ile yasal yükümlülüklerini yerine getirmeyen işverene öngörülen cezai müeyyideler düzenlenmiştir. Mevcut yasada yükümlülüklerini yerine getirmeyen işveren için yükümlülüklerini yerine getirmediği her ay için 750 YTL ceza öngörülmüştür. Burada bir rakam telaffuz edilmesi yerine brüt iki asgari ücret miktarı ceza belirlenmiştir. Bu cezanın da İşsizlik Sigortası Fonunda birikmesi ve özürlü istihdamının artırılması için kullanılması amaçlanmıştır.

Geçici Madde 1- Bu madde ile, işverenin birikmiş cezalarının düzenlenmesi amaçlanmıştır. İşverenin yükümlülüklerini yerine getirmesi halinde, geriye dönük borçlarının ödenmesinde kolaylıklar sağlamak amacı ile, borcunun yarısının silinmesi, yarısının ise taksitlendirilmesi amaçlanmıştır. Özürlü istihdamının artırılması temel amaç olduğuna göre, yasanın bu şekilde düzenlenmiş olması, ruhuna daha uygun düşmektedir.

Madde 4- Bu madde yürürlük tarihini belirlemektedir.

Madde 5- Bu madde yürürlük maddesidir.

4857 SAYILI İŞ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

Madde 1- 4857 Sayılı Kanunun 30'uncu maddesinin 1. fıkrası, "Elli veya daha fazla işçi çalıştıran özel sektör kuruluşları % 4 özürlü işçiyi, kamu kurum ve kuruluşları ise % 4 özürlü işçi ile % 2 oranında 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun ek 1 inci maddesinin (B) fıkrası uyarınca istihdamı zorunlu olan terör mağduru işçiyi meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler. Aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır." şeklinde düzenlenmiştir.

Madde 2- 4857 Sayılı Kanunun 30'uncu maddesinin 10. fıkrası, "İşverenin yasal yükümlülük kapsamında ya da kapsam dışı çalıştırdığı özürlü işçilerin sigorta primlerinin işveren hissesine düşen meblağı Hazine tarafından karşılanır." şeklinde düzenlenmiştir.

Madde 3- 4857 Sayılı Kanunun 101'inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Bu Kanunun 30 uncu maddesindeki ve 3713 Sayılı Kanunun ek birinci maddesinin (B) fıkrasındaki hükümlere aykırı olarak özürlü çalıştırmayan işveren veya işveren vekiline çalıştırmadığı her özürlü ve çalıştırmadığı her ay için brüt asgari ücretin iki katı tutarında para cezası verilir. Kamu kuruluşları da bu para cezasından hiçbir şekilde muaf tutulamaz. Bu para cezaları özürlü, terör mağdurlarının iş sahibi olmaları amacıyla İşsizlik Sigorta Fonu hesabına aktarılır.

Geçici Madde 1: Yasa çıktıktan sonra kontenjan açıkları bulunmaması ya da bu açıklarını 6 ay içinde yerine getirip kapatmaları halinde, yükümlülüklerini yerine getirmedikleri için cezaya uğrayan işverenlerin geriye dönük cezalarının yarısı silinir. Kalan yarısı da dört eşit taksitde bölünerek tahsil edilir.

Madde 4- Bu kanun yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Madde 5- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ASLI GİBİDİR

Dr. İrfan NEZİROĞLU
Kanunlar ve Kararlar Müdürü